

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**ЛОКАЛЬНА ДЕМОКРАТІЯ:
РОЛЬ ГРОМАД ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ**

Матеріали
науково-практичного круглого столу
(м. Суми, 26 травня 2023 року)

Суми
Сумський державний університет
2023

УДК 340(477):342.25

Л 73

СКЛАД ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

Панкратова В. О. – кандидат юридичних наук, доцент, старший викладач кафедри фундаментальної юриспруденції та конституційного права Сумського державного університету;

Сухонос В. В. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри фундаментальної юриспруденції та конституційного права Сумського державного університету;

Стогова О. В. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри фундаментальної юриспруденції та конституційного права Сумського державного університету

Рекомендовано до видання
рішенням вченої ради Навчально-наукового інституту права СумДУ
(протокол № 9 від 1 червня 2023 року)

Локальна демократія: роль громад та органів місцевого
Л 73 самоврядування : матеріали науково-практичного круглого столу
(Суми, 26 травня 2023 р.). – Суми : Сумський державний університет,
2023. – 75 с.

До матеріалів увійшли тези доповідей та повідомлення викладачів, студентів, учених ЗВО і наукових установ, які брали участь у науково-практичному круглому столі «Локальна демократія: роль громад та органів місцевого самоврядування», присвяченому ознайомленню з досвідом країн ЄС щодо децентралізації та впровадження його в Україні, проведеному в межах реалізації освітнього проекту ERASMUS-JMO-2021-HEI-TCH-RSCH-101047645 – «EULOCDEM: Локальна демократія: кращі європейські практики для України», що реалізується за підтримки Виконавчого агентства ЄС з освіти та культури (напрямок – Модуль Жана Моне програми Erasmus+).

Co-funded by
the European Union

Підтримка Європейською комісією випуску цієї публікації не означає схвалення змісту, який відображає лише думки авторів, і Комісія не може нести відповідальності за будь-яке використання інформації, що міститься в ній.

Views and opinions expressed are however those of the author (-s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or European Education and Culture Executive Agency. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

УДК 340(477):342.25

ЗМІСТ

С.

ВСТУП.....	6
<i>Баришок Ю. С.</i> МІСЦЕВІ ВИБОРИ В УКРАЇНІ.....	7
<i>Вавіло Д. О.</i> МІСЦЕВІ ВИБОРИ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄС.....	9
<i>Глуценко А. О.</i> ПРАВО НА МИРНІ ЗІБРАННЯ ТА ЙОГО ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	12
<i>Гнідаш В. С.</i> МІСЦЕВІ ВИБОРИ В УКРАЇНІ.....	15
<i>Губіна Г. Л.</i> РИБАЛЬСТВО У ФІНЛЯНДСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ ТА МОЖЛИВИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ.....	18
<i>Гуляєва Л. П.</i> ФІНАНСОВИЙ СТАН УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОК – ВНУТРІШНЬОПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ: ВПЛИВ ВІЙНИ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ ЛОКАЛЬНОЇ ДЕМОКРАТІЇ.....	20
<i>Жмаєва М. Ю.</i> МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	23

<i>Зеневич В. О.</i>	ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА	ХАРАКТЕРИСТИКА	МІСЦЕВОГО
	РЕФЕРЕНДУМУ.....		26
<i>Кізенко В. В.</i>	ЕЛЕКТРОННА	ДЕМОКРАТІЯ.....	29
<i>Лелека С. С.</i>	ПЕТИЦІЇ	ЯК ІНСТРУМЕНТ	ЕЛЕКТРОННОЇ
	ДЕМОКРАТІЇ.....		31
<i>Лемешенко А. В.</i>	ЕЛЕКТРОННІ	МІСЦЕВІ	ВИБОРИ
	В ЕСТОНІЇ: КОРИСНИЙ	ДОСВІД	ДЛЯ
	УКРАЇНИ.....		34
<i>Лимонько А. О.</i>	РОЛЬ	ЕЛЕКТРОННОЇ	ПЕТИЦІЇ
	У ФОРМУВАННІ	ГРОМАДСЬКОЇ	ДУМКИ
	ТА ПРИЙНЯТТІ	РІШЕНЬ.....	37
<i>Лукаш О. С.</i>	ПОТЕНЦІЙНА	РОЛЬ	ІНСТРУМЕНТІВ
	ЕЛЕКТРОННОЇ	ДЕМОКРАТІЇ	В
	ПОДОЛАННІ	АБСЕНТЕЇЗМУ.....	40
<i>Мельник Ю. П.</i>	ПРАВОВЕ	РЕГУЛЮВАННЯ	В
	ОРГАНАХ	МІСЦЕВОГО	САМОВРЯДУВАННЯ.....
			42
<i>Міхайліна Т. В.</i>	ІНСТРУМЕНТИ	ЛОКАЛЬНОЇ	ДЕМОКРАТІЇ
	У КОНТЕКСТІ	РОЗВИТКУ	ГРОМАДЯНСЬКОГО
	СУСПІЛЬСТВА.....		45
<i>Скоблик М. О.</i>	МІСЦЕВІ	ВИБОРИ	В УКРАЇНІ.....
			48

Стогова О. В.

СТАРОСТА: РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МІСЦЕВОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ.....51

Татарінова К. В.

ЕЛЕКТРОННІ ПЕТИЦІЇ: УКРАЇНА ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД.....54

Татарінова К. В.

ГРОМАДСЬКІ СЛУХАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЛОКАЛЬНОЇ ДЕМОКРАТІЇ.....57

Теліженко Л. В.

РОЛЬ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ У РОЗВИТКУ ЛОКАЛЬНОЇ ДЕМОКРАТІЇ.....60

Ткаченко О. А.

ЕЛЕКТРОННА ПЕТИЦІЯ ЯК НОВІТНИЙ ЕЛЕМЕНТ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ.....63

Чала Д. О.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЇЇ В УКРАЇНІ.....65

Maisun

IRISH LOCAL AUTHORITIES' OMBUDSMAN: USEFUL PRACTICES FOR UKRAINE.....68

Pankratova Viktoriia

THEORETICAL AND LEGAL APPROACHES TO THE TERM «LOCAL DEMOCRACY».....71

Отже, місцеві вибори – це спосіб формування представницьких органів місцевого самоврядування в Україні. Відповідно до ст. 141 Основного Закону України, чергові вибори сільських, селищних, міських, районних, обласних рад, сільських, селищних, міських голів відбуваються в останню неділю жовтня п'ятого року повноважень відповідної ради чи відповідного голови, обраних на чергових виборах [2]. Я вважаю, що місцеві вибори є ключовою подією в процесі демократизації України, яка формує представницькі органи місцевої влади.

Література:

1. **Виборчий кодекс України** : Кодекс України від 19.12.2019 р. № 396-IX : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> (дата звернення: 23.05.2023).
2. **Конституція України** : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 23.05.2023).

Стогова О.В.

доцент кафедри фундаментальної юриспруденції та конституційного права

Навчально-наукового інституту права

Сумського державного університету

СТАРОСТА : РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МІСЦЕВОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ

Відповідно до ст. 5, 7, 38 Конституції України [1] громадяни України мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, вирішувати питання місцевого значення як члени територіальної громади: подавати місцеві ініціативи, брати участь у громадських слуханнях, проводити загальні збори тощо. Але аналіз практики використання інструментів місцевої демократії у сільських громадах свідчить про їх незначне поширення в Україні. Зазначені

інструменти застосовуються недостатньо, а їх результати враховуються органами місцевого самоврядування рідко. Неврахування інтересів місцевих мешканців, які висловлені через інститути місцевої демократії призводить до виникнення конфліктів між територіальною громадою і органами місцевого самоврядування. Актуальною є проблема забезпечення застосування інститутів місцевої демократії та їхнього впливу на рішення місцевої влади у сільських громадах, де мало розвинені інститути громадянського суспільства. Питання полягає у тому, хто має сприяти ефективному застосуванню інститутів місцевої демократії на базовому та суббазовому рівнях (територіальної громади та старостатів). На наш погляд, на рівні старостатів цю функцію мають взяти на себе старости.

Відповідно до п.1 ст. 54 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» староста затверджується сільською, селищною, міською радою на строк її повноважень за пропозицією відповідного сільського, селищного, міського голови, що вноситься за результатами громадського обговорення (громадських слухань, зборів громадян, інших форм консультацій з громадськістю), проведеного у межах відповідного старостинського округу [2]. Кандидатура старости вноситься на громадське обговорення сільським, селищним, міським головою та має бути погоджена жителями старостинського округу. У громадському обговоренні беруть участь мешканці села, які є громадянами України і мають право голосу на виборах, необхідний рівень підтримки визначається законом відповідно до кількості жителів старостинського округу. Не зважаючи на те, що старости не обираються жителями, як це було у період з 2017 по 2021 рік, у процедурі їхнього призначення зберігається елемент демократії, що полягає у громадському обговоренні.

Порядок проведення громадського обговорення (громадських слухань, зборів громадян, інших форм консультацій з громадськістю) кандидатури старости затверджується сільською, селищною, міською радою. Тобто затвердження на посаду старости здійснюється виключно після проходження

процедури громадського обговорення (громадських слухань, зборів громадян, інших форм консультацій з громадськістю). Отже, місцеві ради попередньо мають затвердити порядок проведення громадського обговорення кандидатур старост та визначити форму такого обговорення, виконавши тим самим припис частини 1 статті 54-1 Закону. Згадана норма Закону гарантує органам місцевого самоврядування право самостійно визначити процедуру і порядок громадського обговорення та обрати форму такого обговорення – чи це будуть громадські слухання, чи збори громадян, чи інші форми консультацій з громадськістю. Органи місцевого самоврядування є вільними у виборі форм громадського обговорення і ці форми мають бути максимально зручними для конкретної територіальної громади. Але у межах однієї територіальної громади визначаються однакові форми громадського обговорення для старостинських округів, оскільки умови мають бути однаковими для всіх жителів та старост відповідної територіальної громади. Отже, розгляду органом місцевого самоврядування питання затвердження старости обов'язково має передувати розроблення та затвердження рішенням відповідної ради положення про порядок громадського обговорення кандидатури старости у відповідній територіальній громаді з урахуванням вимог статті 54-1 Закону [2].

Ч.12. п.5. ст.54 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [2] зазначає, що староста сприяє утворенню та діяльності органів самоорганізації населення, організації та проведенню загальних зборів, громадських слухань та інших форм безпосередньої участі громадян у вирішенні питань місцевого значення у відповідному старостинському окрузі. Тобто сприяння інститутам місцевої демократії віднесено до повноважень старост законом.

Можна зробити висновок, що у процедурі призначення старост в Україні зберігається елемент місцевої демократії, що полягає у громадському обговоренні його кандидатури перед внесенням сільським, селищним, міським головою на затвердження місцевої ради. Староста відповідно до визначених повноважень сприяє застосуванню інститутів місцевої демократії, а саме:

утворенню та діяльності органів самоорганізації населення, організації та проведенню загальних зборів, громадських слухань та інших форм безпосередньої участі громадян у вирішенні питань місцевого значення.

Література:

1. Конституція України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/Z960254K>.
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

Татарінова К. В.

студентка 1-го курсу

Навчально-наукового інституту права

Сумського державного університету

ЕЛЕКТРОННІ ПЕТИЦІЇ: УКРАЇНА ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Зважаючи на правовий статус України як демократичної держави, сучасні тенденції інтернаціоналізації та європейської інтеграції України потребують реалізації відповідних інституціональних норм та принципів. Поміж класифікації сучасних видів демократії особливе значення мають електронні петиції, які, у свою чергу, виступають так званим інструментом демократії в державі. На сьогоднішній день більшість демократичних держав має значний досвід їх застосування, адже це дає результативні наслідки в сфері налагодження зв'язку органів влади з громадянами країни.

У 2015 році Верховна Рада України внесла зміни до Закону України "Про звернення громадян", внаслідок чого Україну було приєднано до переліку тих держав, які використовують е-петиції як один з інструментів комунікації між владою та громадянами. Це призвело до можливості громадян України взаємодіяти з Президентом України, Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України та органами місцевого самоврядування [2]. Таким чином, цілком доречно вважати впровадження електронних петицій певним етапом у становленні електронної демократії.